

Van oesterput tot toneel

Parcours van een oesterkweker

Jean-Marc Chailloleau kweekt oesters op het eiland Oléron. Maar daarnaast houdt deze bijzondere oesterkweker zich ook graag bezig met schilderen, schrijven, toneelspelen en vertellen over zijn eiland en de wereld van de oester.

Jean-Marc Chailloleau is oesterkweker, net zoals zijn vader en grootvader vóór hem. Vijfentwintig jaar geleden besloot deze robuuste kerel met zijn warrige haardos in de familiehut op het eiland Oléron te gaan werken, in zijn schuit¹ naar de banken op volle zee te varen, met lieslaarzen aan door de oesterputten² te lopen en hier de beroemde Marennes-Oléron oesters te verspreiden... In die tijd maakte de oestersector een zware crisis door. Een mysterieuze ziekte velde de Portugese oesters (zie kader). Zelfs de gezonde schelpen vonden geen afnemers. „Ik vond het niet normaal dat mijn ouders, die zo hard werkten, er niet in slaagden hun oesters aan de man te brengen”, herinnert Jean-Marc zich. Het familiebedrijfje bracht nauwelijks brood op de plank en Jean-Marc besloot daarom de productie zelf op de markten van het eiland en de hoofdstad te gaan aanbieden: in die tijd nog vrij ongewoon. „Het was vrij avontuurlijk, maar mij boezemde het geen angst in”, zegt hij nu.

Twintig jaar later hebben de Jean-Marcs oesters een eigen merk „La Belle d'Oléron”. Daarnaast brengt hij een krantje met dezelfde naam uit waarin hij op grappige wijze uitlegt wat een oester precies is, hoe hij wordt geboren, zich afzet op de oesterpannen, in netten op de onderzeese bedden verder groeit en vervolgens wordt afgewerkt in de oesterputten van Oléron. Hij heeft zelfs een vereniging opgezet om de vaargeul van Arceau, waar zijn hutje staat, te valoriseren. „Tegenwoordig lijkt het in de hutjes wel alsof we nog steeds in de middeleeuwen leven. Vele van hen hebben zelfs geen sanitair! En toch bestaan er Europese normen. Maar de gemeenten beschikken gewoon niet over de middelen om het water tot bij ons te brengen...” En ook op het gebied van milieubehoud is er nog heel wat te doen want rond de hutjes stapelen de verroeste resten van de oude bedden zich op. „De vervuiling door de fabrieken in de rivieren is eveneens een reëel probleem. De Commissie kan op dit niveau bijdragen tot een grotere sensibilisering, de controle van de vervuilende sites organiseren, verzekeren dat wateronderzoeken worden opgevolgd.”

Het hoofd elders

En zo werkt Jean-Marc nog altijd, met één voet in de oesterputten van Marennes-Oléron en de ander op het asfalt van de Parijse markten... maar altijd met het hoofd elders. Schrijven, toneelspelen, schilderen, Jean-Marc Chailloleau heeft altijd al graag andere werelden willen verkennen. Enkele

jaren geleden begon hij met het schilderen van aquarellen waarin hij zijn visie gaf van de oestergeulen, maar ook van Oléron en omgeving. Sinds twee jaar tijd speelt hij tevens toneel. „De mensen die ik op de banken en in de hutjes hoor praten, maken me altijd aan het lachen. Ze hebben een geheel eigen soort humor, een eigen manier van vertellen.” De anekdotes en de pakkende taal die hij op zijn werk hoort, zijn de perfecte grondstof voor de voorstellingen van Jean-Marc Chailloleau. Zo ontstonden „La vase monte” (Stijgend slib), „Le calcul de terrain” (Sierstenen), „Mon île” (Mijn eiland) en „Le chant des chenaux” (De roep van de vaargeulen), waar een leraar de taal van de oesters omzet in „fatsoenlijk Frans”...

Het vak van oesterkweker bevindt zich wat Jean-Marc Chailloleau betreft een beetje in de marge van de aquacultuur zoals deze door de Commissie wordt gepresenteerd: „Twintig jaar geleden waren in de oesterteelt in Marennes-Oléron nog zeventienduizend mensen werkzaam. Halverwege de jaren '90 waren het er tweeduizend en vandaag de dag zijn er nog maar een duizendtal over. Als Europa banen wil scheppen, zal dit naar mijn mening niet in de oestercultuur zijn³...”

¹ Oesterschip met platte bodem.

² Vroegere zoutpannen die tegenwoordig worden gebruikt voor de afwerking van oesters.

³ De oesterteelt is in Frankrijk goed voor 14 692 banen (bron: Frans Departement voor Zeevisserij, 2000).

Oesters: een Franse specialiteit

De Europese oesterteelt vindt voornamelijk plaats in Frankrijk, waar in 2000 135 500 ton werd geproduceerd (tegenover 148 772 ton in de EU). Tot de crisis van de jaren '70 kweekt men hier de platte oester (*Ostrea edulis*) en de holle of Portugese oester (*Crassostrea gigas*) die aan het eind van de 19de eeuw per ongeluk in Frankrijk terechtkwam toen een schip in de Gironde verging en vervolgens de hele kust langs de Atlantische Oceaan en het Kanaal veroverde. Wanneer eerst de Portugese en later ook de platte oester door de ziekte worden geveld, worden zij bijna geheel vervangen door een Japanse soort (*Crassostrea angulata*). De Atlantische oesterkweker werkt aan land in een „hut”. Deze hutten waren aanvankelijk gemaakt van bij elkaar geraapte materialen en dienden hoofdzakelijk om tijdens het selecteren en schoonmaken van de schelpen een dak boven het hoofd te hebben. Tegenwoordig worden ze gemaakt van bindsteen en beton, maar de Franse oesterkwekers blijven ze „hutjes” noemen.

Jean-Marc Chailloleau: verliefd op zijn „Belle d'Oléron”.

